

**11. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ –
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

1. Κριτήριο 17160

Εκφώνηση: *«Ας παραδειγματιστούμε απ' αυτό, για να προστατεύσουμε την γλωσσική ποικιλότητα, αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε λαού». Να αιτιολογήσεις την επιλογή της αρθρογράφου ως προς την έγκλιση και το ρηματικό πρόσωπο στο παραπάνω τμήμα του Κειμένου με τα έντονα γράμματα.*

Η μητρική γλώσσα δεν είναι απλά ένα εργαλείο επικοινωνίας ενός λαού, αλλά αποτελεί έναν ουσιαστικό παράγοντα της πολιτιστικής του ταυτότητας. Η σταδιακή υποκατάσταση λέξεων και ορολογιών σηματοδοτεί την οπισθοχώρηση της γλώσσας καταλήγοντας στο τέλος να μιλάμε για «ανώτερες» και «κατώτερες» γλώσσες με αποτελέσματα σαν αυτά του αποικιοκρατικού παρελθόντος.

Φανταστείτε τον πλανήτη χωρίς τις διαφορές στη φύση και την βιοποικιλότητα πώς θα ήταν. Ας παραδειγματιστούμε απ' αυτό, για να προστατεύσουμε την γλωσσική ποικιλότητα, αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε λαού.

Απάντηση: Ας παραδειγματιστούμε: χρήση προτροπικής υποτακτικής έγκλισης και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου. Η Υποτακτική έγκλιση με το *ας* δηλώνει προτροπή, παραίνεση, η αρθρογράφος θέλει να παρακινήσει το αναγνωστικό κοινό να παραδειγματιστεί, να ευαισθητοποιηθεί, προκειμένου να προστατευθεί η γλωσσική ποικιλότητα. Το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο προσδίδει συλλογικό χαρακτήρα στην προσπάθεια, η αρθρογράφος εντάσσει και τον εαυτό της και επισημαίνει τη συμβολή όλων για την αντιμετώπιση της απειλής εξαφάνισης των γλωσσών. Πρόθεση είναι η ευαισθητοποίηση του δέκτη αναφορικά με το θέμα που θίγεται στο Κείμενο.

2. Κριτήριο 17185

Εκφώνηση: *Στις δύο τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή και να εντοπίσεις τη διαφορά ύφους σε σχέση με την πρώτη παράγραφο.*

Συχνά γίνεται λόγος για αηλωσσία, για καταστροφή της γλώσσας, για χρήση εκατό λέξεων από τους νέους, για κακοποίηση της γλώσσας, για προϊούσα εξαφάνιση της Ελληνικής κ.λπ. κ.λπ. Στον βαθμό που όλα αυτά δηλώνουν ενδιαφέρον και ανησυχία για τη γλώσσα και δεν αποτελούν απλή κινδυνολογία είναι κατανοητά και ίσως χρήσιμα. Ωστόσο, αυτό που πάντοτε εξυπηρετεί και οδηγεί σε λύσεις είναι η ψύχραιμη αντιμετώπιση και προ πάντων η αλήθεια.

Ποια, λοιπόν, είναι η αλήθεια για τη σημερινή κατάσταση της γλώσσας μας; Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει πρόβλημα ποιότητας γλώσσας: η ποιότητα της γλώσσας που χρησιμοποιούμε στην προφορική και γραπτή επικοινωνία μας δεν είναι η επιθυμητή. Αλλά τι σημαίνει ποιότητα γλώσσας; Πώς εξασφαλίζεται; Υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης; Απαντούμε: Ποιότητα γλωσσική είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει μια ιδιαίτερα καλλιεργημένη γλώσσα, όπως η Ελληνική σε όλα τα επίπεδά της: στο λεξιλογικό, στο γραμματικοσυντακτικό (δομολειτουργικό) και στο φωνητικό-φωνολογικό. Το πώς προφέρουμε τη γλώσσα, τι λεξιλόγιο χρησιμοποιούμε από πλευράς σημασιολογικής ευκρίνειας, ευστοχίας, ποικιλίας και υφολογικών αποχρώσεων, το πώς αξιοποιούμε τις γραμματικές δομές και τις συντακτικές λειτουργίες, ποικίλες και λεπτές, που προσφέρει η γλώσσα μας, το σύνολο αυτών των χρήσεων, και κυρίως των επιλογών που κάνουμε, συνιστούν την ποιότητα της γλώσσας.

Αν τώρα διερωτηθούμε πόσο αξιοποιούμε αυτές τις δυνατότητες, είναι βέβαιο ότι θα συμφωνήσουμε ότι τις αξιοποιούμε σε πολύ περιορισμένη έκταση. Αυτό, λοιπόν, που επείγει και επιβάλλεται είναι μέσα από την εκπαίδευση και μέσα από την παντοειδή ευαισθητοποίηση του κόσμου να οδηγήσουμε σε μια πιο προσεκτική, ευαίσθητη και επιλεκτική χρήση των μηχανισμών και των δυνατοτήτων που παρέχει η γλώσσα μας. [...]

Απάντηση: Στις δύο τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο από τον συντάκτη. Αυτό γίνεται γιατί εντάσσει και τον εαυτό του στην ίδια χορεία με τους αναγνώστες, δημιουργεί οικείο και άμεσο ύφος λόγου. Άλλωστε, ως πανεπιστημιακός δάσκαλος συναισθάνεται την κοινή ευθύνη για τη διδασκαλία των μηχανισμών της Ελληνικής γλώσσας.

- Ωστόσο, στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1, όπου ο συντάκτης θέλει να εκθέσει το πρόβλημα με αντικειμενικότητα και ουδέτερο ύφος λόγου, χρησιμοποιεί γ' ρηματικό πρόσωπο. Με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνει να παρουσιάσει το γλωσσικό ζήτημα πιο αντικειμενικά, αποστασιοποιημένα.

- Είναι φανερό η διαφοροποίηση του ύφους λόγου ανάμεσα στην πρώτη και στις άλλες δύο παραγράφους του Κειμένου. Με αυτήν ο συγγραφέας επιθυμεί να διαφοροποιηθεί η θέση του (2η, 3η παράγραφος) από την άποψη που διατυπώνεται (1η παράγραφος) ότι υπάρχουν κίνδυνοι για τη γλώσσα μας.

3. Κριτήριο 19499

Εκφώνηση: Η επιλογή του α' ρηματικού προσώπου στην πρόταση «Προσπαθούμε να διαλεχθούμε με μια γενιά oligόλογη, βραχυλογική και κάποτε, αφατική και βουβή» από τον ομιλητή:

- α. στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των δεκτών και εστιάζει στη συλλογική ευθύνη
- β. εστιάζει στην ατομική ευθύνη
- γ. χρωματίζει συναισθηματικά τον λόγο

δ. παρουσιάζει μια αντικειμενική κατάσταση

Μέσα σε ένα τέτοιο ευρύτερο εθνικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον συναντιόμαστε με τα παιδιά στο ελληνικό σχολείο. Και διαπιστώνουμε καθημερινά ότι είναι μαθητές που προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα φειδωλά¹ σε παραστάσεις πνευματικότητας, συναντιόμαστε με παιδιά που αγνοούν ή και απαξιώνουν την ύπαρξη της εφημερίδας, που αντιμετωπίζουν με δυσανεξία την συμβατικότητα του σχολικού βιβλίου και λανθάνουσα επιθετικότητα την ανάγκη του εξωσχολικού βιβλίου, διδάσκουμε παιδιά που αρνούνται να μάθουν πια, έναν νέο μαθητότυπο εγκεφαλικά πυρπολημένο από την άχρηστη πληροφορία που σωρεύτηκε στη ζωή του, από τις πολλαπλές ανάγκες των μαθημάτων, των φροντιστηρίων, των δύο τουλάχιστον ξένων γλωσσών... Προσπαθούμε να διαλεχθούμε με μια γενιά ολιγόλογη, βραχυλογική και κάποτε, αφαικτική και βουβή. Γενιά που κοινωνιολογικά έχει χαρακτηριστεί ως «mute generation», «σιωπηλή, βουβή, άφωνη». [...]

Απάντηση: Α

4. Κριτήριο 14684

Εκφώνηση: Η συγγραφέας επιλέγει στο Κείμενο 1 το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στο χωρίο της 3ης παραγράφου: «...ένας τρόπος να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε...» Να αιτιολογήσεις με συντομία αν η χρήση του πρώτου προσώπου είναι κατάλληλη γλωσσική επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη πού δημοσιεύεται το κείμενο, σε ποιους απευθύνεται και για ποιο σκοπό υποστηρίζεται αυτή η άποψη.

Η Προσφορά των Ξένων Γλωσσών στον Άνθρωπο

Το κείμενο είναι απόσπασμα δημοσίευσης της Μαρίας Σκαμπαρδώνη σε ιστότοπο κέντρου ξένων γλωσσών (προσπέλαση στις 9.4.2021).

Οι ξένες γλώσσες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης εκπαίδευσης. Η επαρκής γνώση τους κρίνεται απαραίτητη για την επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία. Η σύγχρονη πολυπολιτισμικότητα, οι απαιτήσεις που αυξάνονται στην απαιτητική, πλέον, αγορά εργασίας μάς ωθούν να θέλουμε να επικοινωνούμε απρόσκοπτα με τους άλλους ανθρώπους και να χτίζουμε ευκολότερους δρόμους και τρόπους επικοινωνίας.

Τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών είναι πολλά. Η καλή γνώση, ειδικά της Αγγλικής, ανοίγει επαγγελματικούς δρόμους τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό. Ειδικά στη χώρα μας έχει διαπιστωθεί πως στη γνώση ξένων γλωσσών δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή, ακόμα και από την παιδική ηλικία. Σήμερα, οι γλώσσες που μαθαίνονται ευρέως και θεωρούνται σημαντικές για την επαγγελματική ανέλιξη είναι η Αγγλική, η Γαλλική, η Γερμανική, αλλά και η Κινεζική και η Ρωσική. [...]

Η γνωριμία με τις ξένες γλώσσες μάς μαθαίνει το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας. Ο άλλος δεν είναι εχθρός για εμάς, αλλά ένας άνθρωπος με διαφορετική κουλτούρα και πολιτισμό με τον

¹φτωχά

οποίο εξοικειωνόμαστε και μαθαίνουμε να τον σεβόμαστε. Αντιλαμβανόμαστε πως ένας ξένος πολιτισμός, μια διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα, είναι ένας τρόπος να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε. Και αυτό, εντέλει, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτά που μας ενώνουν είναι περισσότερα από αυτά που μας χωρίζουν.

Τελικά, η καλή γνώση ξένων γλωσσών μάς δείχνει την ποικιλομορφία των επικοινωνιών που υπάρχει στον κόσμο, μας μνεί στη διαφορετικότητα και τον πλούτο που υπάρχει στους τρόπους αλληλεπίδρασης μεταξύ των ανθρώπων. Παράλληλα, η εκμάθηση ξένων γλωσσών, πέρα από τις επαγγελματικές ευκαιρίες που μπορεί να προσφέρει, ενεργεί τη νοητική και συναισθηματική ικανότητα του ανθρώπου με πάρα πολλούς τρόπους. Έτσι, κρίνεται σπουδαία η προσφορά των ξένων γλωσσών στον άνθρωπο.

Απάντηση: Είναι κατάλληλη ως γλωσσική επιλογή το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο, διότι το κείμενο:

- δημοσιεύεται σε ιστότοπο ξένων γλωσσών – παρακινεί στην εκμάθηση ξένων γλωσσών τους επισκέπτες αυτής της σελίδας.
- απευθύνεται στους γονείς και σε υποψήφιους σπουδαστές του κέντρου ξένων γλωσσών – αμεσότητα, οικειότητα.
- Η άποψη αυτή υποστηρίζεται, προκειμένου να γίνει πιο πειστική η αρχική θέση στην παράγραφο ότι η γνώση ξένων γλωσσών μαθαίνει στον άνθρωπο το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας.

5. Κριτήριο 14468

Εκφώνηση: Στα υπογραμμισμένα σημεία από την αρχή της 3ης και της 4ης παραγράφου του Κειμένου 1 ο συντάκτης προβαίνει σε δύο γλωσσικές επιλογές. Ποιες είναι αυτές; Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το υφολογικό αποτέλεσμα που προκύπτει με αυτές τις επιλογές;

- Ας πάμε λίγο πίσω κι ας δούμε την πηγή αυτής της «εφεύρεσης» του Πρωταγόρα. (3η παράγραφος)
- Επειδή πάνω στο αξίωμα αυτό στηρίζεται η δημοκρατία, ας προσπαθήσουμε να εφαρμόσουμε τα παραπάνω στην εποχή μας (4η παράγραφος)

Ας πάμε λίγο πίσω κι ας δούμε την πηγή αυτής της «εφεύρεσης» του Πρωταγόρα. Αναφέρει σχετικά (κι επιλέγω κάπως αυθαίρετα τα σημεία) η Jaqueline de Romilly στο βιβλίο της «Ιστορία και Λόγος στον Θουκυδίδη»: «Οι Έλληνες υποστηρίζουν, συμφωνώντας με τον Πρωταγόρα, πως σε κάθε λόγο υπάρχει κάποιος άλλος που του αντιτίθεται». [...] Για κάθε συγκεκριμένο επιχείρημα υπάρχει δυνατότητα για αντίθετη επιχειρηματολογία. [...] Η βασική αρχή της αντιλογίας στάθηκε πάντοτε για τους Έλληνες η ίδια η προϋπόθεση για την ορθή κρίση και για την κατανόηση του οποιουδήποτε θέματος. (...) Αντιλογία είναι η προσεχτική εξέταση ενός θέματος, όπου ζυγίζονται τα υπέρ και τα κατά. Και αυτή είναι ακριβώς, κατά τον Ηρόδοτο, η καλύτερη μέθοδος, για να διακρίνουμε το σωστό... Και από τη σχέση ανάμεσα στις δύο αγορεύσεις μπορεί να βγει η αλήθεια (...).»

Επειδή πάνω στο αξίωμα αυτό στηρίζεται η δημοκρατία, ας προσπαθήσουμε να εφαρμόσουμε τα παραπάνω στην εποχή μας: κρίση, ανεργία, ανασφάλεια, δημόσιο χρέος, όροι δανεισμού και άλλα παρόμοια. Θέματα σημαντικά που αφορούν το άτομο, τον δήμο, το κράτος, την Ελλάδα και την Ευρώπη. Ο δημόσιος διάλογος πρέπει, συνεπώς, να είναι εξαντλητικός, διαυγής και να περιέχει οπωσδήποτε την παράθεση αντιθέτων γνωμών. Όχι για την ανάγκη της σοφιστείας αλλά για ουσιαστικούς λόγους, για να φτάσουμε στο συμπέρασμα. Αφού τα πράγματα είναι τόσο σημαντικά για τον καθένα και για όλους μας, θα έπρεπε να καλούνται όλες οι πλευρές να παρουσιάσουν τις απόψεις τους, ώστε ο πολίτης άφοβα και εν γνώσει των επιπτώσεων της επιλογής του να αποφασίσει. Πάντα πρέπει να συζητείται και το εναλλακτικό σχέδιο. [...]

Απάντηση: Προτροπή/προτρεπτική υποτακτική (ας...) και α' πληθυντικό πρόσωπο

- Με τη χρήση τους το ύφος καθίσταται πιο οικείο. Ο συγγραφέας φανερώνει τη διάθεσή του να επικοινωνήσει με πιο άμεσο τρόπο με τον αναγνώστη του. Εκφράζει μια καθολικότητα στο νόημα, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη.

6. Κριτήριο 15975

Εκφώνηση: Να μετασχηματίσεις τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που στη θέση του γ' ενικού ρηματικού προσώπου να τεθεί το β' ενικό ρηματικό πρόσωπο και να εξηγήσεις με συντομία τι αλλάζει στην επικοινωνία ως προς το ύφος λόγου.

Η συμμετοχή του παιδιού σε μια τέτοια δραστηριότητα, που το υποχρεώνει να υποστηρίξει τις απόψεις του μπροστά σε άλλους, το κάνει να αποκτήσει βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις ιδέες του. Αλλά και η συνεργασία ενός παιδιού με συμμαθητές του, που βλέπουν τα πράγματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και έχουν πολλές διαφορετικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο, το εξαναγκάζει να λάβει υπόψη του την ώρα που μιλάει και τις ανάγκες των ακροατών του. Έτσι, είναι επόμενο να μειωθεί ο εγωκεντρισμός του, αφού είναι υποχρεωμένο να συνυπολογίσει τις ιδέες των συνεργατών του.

Απάντηση:

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Μετασχηματισμός: Η συμμετοχή σου σε μια τέτοια δραστηριότητα, που σε υποχρεώνει να υποστηρίξεις τις απόψεις σου μπροστά σε άλλους, σε κάνει να αποκτήσεις βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό σου και στις ιδέες σου. Αλλά και η συνεργασία σου με συμμαθητές σου, που βλέπουν τα πράγματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και έχουν πολλές διαφορετικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο, σε εξαναγκάζει να λάβεις υπόψη σου την ώρα που μιλάει και τις ανάγκες των ακροατών σου. Έτσι, είναι επόμενο να μειωθεί ο εγωκεντρισμός σου, αφού είσαι υποχρεωμένος να συνυπολογίσεις τις ιδέες των συνεργατών σου.

Η μετατροπή στο β' ενικό ρηματικό πρόσωπο προσδίδει οικειότητα και αμεσότητα, δημιουργεί την αίσθηση του διαλόγου και διασφαλίζει την επικοινωνία του πομπού με τον δέκτη. Επιπλέον, συνδέεται με το προτρεπτικό – συμβουλευτικό ύφος και χρωματίζει συναισθηματικά τον λόγο.

7. Κριτήριο 14443

Εκφώνηση: Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με την επιλογή του πρώτου ενικού προσώπου των ρημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1; Γιατί επιλέγει το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στο χωρίο της δεύτερης παραγράφου: *«Αλλά εμείς ξέρουμε: είναι δύο από εμάς, τους Έλληνες, που αντιμετωπίζουμε αντίστοιχους περιορισμούς και δυσκολίες, και γι' αυτό μιλούν στην καρδιά»;*

Ήταν το θέμα της έκθεσης εκείνη τη χρονιά στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Η πρώτη μου σκέψη ήταν ότι, αν είναι να έχει κανείς πρότυπα, ας είναι υψηλά: χωρίς να είμαι θρησκευόμενη – κάτι που φρόντισα να επισημάνω –, πρότεινα τον Ιησού Χριστό, που κήρυξε την αγάπη για τον πλησίον. Ούτε σε επαναστάτες αναφέρθηκα ούτε σε εθνικά σύμβολα. Ούτε καν στους σταρ της σοουμπίζ! Δεν κέρδισα φίλους σε κανένα στρατόπεδο: Πήρα έναν μέτριο βαθμό, ο οποίος ήταν τελικά το καλύτερο δώρο, γιατί βρέθηκα στο Ιστορικό Ιωαννίνων – μακάρι να μπορούσα να πω ότι το έκανα επίτηδες, αλλά μάλλον ήμουν εκτός κλίματος.

Ας κάνω μια δεύτερη προσπάθεια: Υποψήφια για 10 βραβεία Όσκαρ η ταινία «The Favorite» του σκηνοθέτη Γιώργου Λάνθιμου. Στους ημιτελικούς του αυστραλιανού Open ο τενίστας Στέφανος Τσιτσιπάς. Δύο Έλληνες που, ξεκινώντας από την Ελλάδα, με ελληνικά βιώματα και περιορισμούς και όχι από το Λος Άντζελες ή την Ελβετία, φτάνουν στην κορυφή του αντικειμένου τους. Ο κόσμος θαυμάζει το κατόρθωμά τους, χωρίς να ασχολείται ιδιαίτερα με την καταγωγή τους. Αλλά εμείς ξέρουμε: είναι δύο από εμάς, τους Έλληνες, που αντιμετωπίζουμε αντίστοιχους περιορισμούς και δυσκολίες, και γι' αυτό μιλούν στην καρδιά. Είναι ώρα να μιλήσουν και στο μυαλό, να γίνουν πρότυπα για το νέο μοντέλο του δημιουργικού και επιτυχημένου επαγγελματία. Εκείνου που είναι διεθνώς ανταγωνιστικός, ακριβώς επειδή δουλεύει σκληρά, αλλά και επειδή έχει ένα μεγάλο όραμα και, για να το υπηρετήσει, δεν διστάζει να ανοίξει τα φτερά του στο εξωτερικό και βήμα βήμα να φτάσει να αξιοποιεί τους καλύτερους ηθοποιούς του Χόλυγουντ ή να προπονείται στις καλύτερες σχολές τένις του κόσμου. [...]

Απάντηση: Η συντάκτρια του Κειμένου 1 με τη χρήση του πρώτου ενικού προσώπου των ρημάτων στην πρώτη παράγραφο επιτυγχάνει να χρησιμοποιήσει ως αφορμή ένα προσωπικό της βίωμα και να κάνει με αυτόν τον τρόπο το ύφος εξομολογητικό.

- Ακόμη, δημιουργεί αμεσότητα, οικειότητα και προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη μέσω της παράθεσης της προσωπικής της εμπειρίας.

- Στη συνέχεια, με τη χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου των ρημάτων στη δεύτερη παράγραφο, επιτυγχάνει να εντάξει τον εαυτό της στην ίδια χορεία με τους αναγνώστες και να αποδώσει αισθήματα και σκέψεις που, κατά τη γνώμη της, αντιπροσωπεύουν συνολικά τους Νεοέλληνες.
- Το α' πληθυντικό πρόσωπο μειώνει την απόσταση πομπού και δέκτη και εκφράζει ένα καθολικό μήνυμα.

8. Κριτήριο 14470

Εκφώνηση: Στο ακόλουθο απόσπασμα του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις το δεύτερο ενικό και πληθυντικό πρόσωπο με τρίτο ενικό ή πληθυντικό πρόσωπο αντίστοιχα, κάνοντας τις απαραίτητες τροποποιήσεις, ώστε να παραμείνει αναλλοίωτο το νόημα. Ποιες αλλαγές παρατηρείς στο ύφος μετά τη μετατροπή;

«Κάντε ουσιαστικές-διευκρινιστικές ερωτήσεις. Πάρτε τον χρόνο που θέλετε, για να ψάξετε περισσότερο το γιατί ο έφηβος νιώθει έτσι ή συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο, κάνοντας εύστοχες ερωτήσεις. Πχ. Τι σε κάνει να είσαι θυμωμένος/η».

Απάντηση: Είναι αναγκαίο/ Προτείνεται να τίθενται/γίνονται ουσιαστικές – διευκρινιστικές ερωτήσεις και να εξασφαλίζεται ο απαραίτητος χρόνος/ ο χρόνος που χρειάζεται, για να ερευνηθεί περισσότερο γιατί ο έφηβος νιώθει έτσι ή συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο και με εύστοχες ερωτήσεις (να διαπιστωθεί) τι τον κάνει να είναι θυμωμένος/η.

- Το ύφος καθίσταται πλέον πιο επίσημο και αποστασιοποιημένο και χάνεται ο τόνος οικειότητας. Η σύνταξη έγινε πιο περίπλοκη και το εκφραστικό επίπεδο υψηλότερο (λόγω της συχνής χρήσης της παθητικής σύνταξης και της απαλοιφής του ευθέως λόγου).

9. Κριτήριο 14451

Εκφώνηση: Στο Κείμενο 1 πρόθεση του πομπού είναι να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τον αναγνώστη. Να εντοπίσεις και να αναλύσεις με συντομία τρεις γλωσσικές επιλογές (ρηματικό πρόσωπο, λειτουργία της γλώσσας, ρηματική έγκλιση, σύνταξη, σημεία στίξης κ.ά.) με τις οποίες επιχειρεί να πετύχει τον στόχο του.

Τι είναι η αγάπη;

Όλα ξεκινάνε από το κεφάλι μας. Πρέπει να αλλάζουμε τη στάση και τον τρόπο σκέψης μας. Να κάνουμε το καλό και να αποφεύγουμε το κακό. Δε γεννηθήκαμε, για να βλάπτουμε τους άλλους. Αν αντιμετωπίζουμε κάθε άνθρωπο με φιλικό και εγκάρδιο τρόπο, η ζωή μας αποκτάει νόημα. Αυτή είναι η βάση της

φιλοσοφίας μου. Το κλειδί για όλα είναι η αγάπη. Αλλά τι είναι αυτό; Τι είναι η αγάπη; Κάθε μέρα ακούμε χιλιάδες φορές τη λέξη «αγάπη». Το πρωί στο ραδιόφωνο ακούς κάποιον να τραγουδάει με παθιασμένη φωνή «Σ' αγαπώ», το μεσημέρι ίσως τη λες καρδιοχτυπώντας σε κάποιο αγόρι ή κορίτσι που έχει ερωτευτεί, ενώ το βράδυ η μαμά σου την ψιθυρίζει στο αυτί σου, πριν σε καληνυχτίσει με ένα φιλί.

Μέσα σε κάθε άνθρωπο κοιμάται ο σπόρος της αγάπης. Αυτό τον σπόρο που έχουμε στην καρδιά μπορούμε να τον βοηθήσουμε να μεγαλώσει και αργότερα να ανθίσει σαν λουλούδι. Εμείς οι μοναχοί προσπαθούμε να το πετύχουμε με το να ασκούμε σε θετικές πράξεις και να ενισχύουμε θετικές ιδιότητες. Τέτοιες είναι η ανεκτικότητα και ο σεβασμός απέναντι σε ό,τι μας περιβάλλει και, φυσικά, η αποφυγή κακών πράξεων, όπως ο φόνος, η κλοπή, το ψέμα. Δε χρειάζεται να είσαι άγιος, για να έχεις φιλικές και εγκάρδιες σχέσεις με τους ανθρώπους. Η αγάπη για την οποία σου μιλάω αγκαλιάζει όλα τα ζωντανά πλάσματα του πλανήτη μας. Γι' αυτό σε ρωτάω: Υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στην αγάπη για τη μητέρα και στην αγάπη για ένα μυρμήγκι; Όχι!

Ακόμα κι αν σου φαίνεται απίστευτο, μπορούμε να αγαπάμε τους εχθρούς μας. Είναι, μάλιστα, πολύ σημαντικό να μάθουμε να αγαπάμε τους εχθρούς μας. Κανονικά, βλέπεις ως αντίπαλο κάποιον που σε εκνευρίζει και σου δημιουργεί δυσκολίες. Αυτό είναι λανθασμένη αντιμετώπιση. Το άτομο που θεωρείς αντίπαλο δεν παύει να είναι ένα ανθρώπινο πλάσμα. Αν αγαπάμε όλη την ανθρωπότητα, πώς είναι δυνατόν να αποκλείουμε τους εχθρούς μας; Πρέπει να δώσουμε το χέρι και σε αυτούς.

Πώς μπορούμε να μάθουμε να αγαπάμε; Αυτή είναι μια ερώτηση που ασφαλώς θα θέλεις να μου κάνεις. Δεν υπάρχει συνταγή, ούτε κάποιος συγκεκριμένος τρόπος. Για μένα η αγάπη είναι περίπου σαν τη μαγειρική τέχνη: κάθε φαγητό μαγειρεύεται αλλιώς και απαιτεί μεγάλη δεξιοτεχνία. Στο ένα φαγητό πρέπει να βράσεις πρώτα τα λαχανικά, έπειτα να τα τηγανίσεις και να βάλεις τα μπαχαρικά στο τέλος. Σε άλλο, πάλι, αρχίζεις ανάποδα, ρίχνοντας μια γερή δόση αλάτι. Για να πετύχει το φαγητό, πρέπει να λαμβάνεις πάντα υπόψη σου πολλούς παράγοντες. Το ίδιο ισχύει και στις σχέσεις σου με τους ανθρώπους.

Απάντηση: Τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο πομπός προσπαθεί να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τον αποδέκτη του μηνύματός του για τη διάσταση και τη σημασία της αγάπης είναι:

- Η υποτακτική έγκλιση αποσκοπεί να προτρέψει τον δέκτη προς αυτή την κατεύθυνση. («Να κάνουμε το καλό και να αποφεύγουμε το κακό», 1η παράγραφος,
- Η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας δημιουργεί στοχαστικό ύφος λόγου και γόνιμο προβληματισμό, προκειμένου ο δέκτης να σκεφτεί τη διάσταση και τη σημασία της αγάπης στη ζωή του. («Το κλειδί για όλα είναι η αγάπη», 1η παράγραφος, «ο σπόρος της αγάπης», 2η παράγραφος, «Για μένα η αγάπη είναι περίπου σαν τη μαγειρική τέχνη», 4η παράγραφος)
- Η δεοντολογική διατύπωση («Πρέπει να αλλάξουμε τη στάση και τον τρόπο σκέψης μας», 1η παράγραφος, «Πρέπει να δώσουμε το χέρι και σε αυτούς.», 3η παράγραφος) προβάλλει ως αναγκαία τη μεταστροφή του ανθρώπου σε ζητήματα συμπεριφοράς και υποβάλλει την ιδέα της αγάπης ως ηθική απαίτηση. Με

αυτό τον τρόπο ο πομπός κατευθύνει τον δέκτη προς αυτή την επιλογή, προβληματίζει και ευαισθητοποιεί.

- Το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο εκφράζει μια καθολικότητα, μια συμμετοχή όλων στην αγάπη, οπότε προτρέπει και παρακινεί προς αυτή την κατεύθυνση.
- Το δεύτερο ενικό πρόσωπο συναντάται, προκειμένου ο πομπός να δημιουργήσει ένα κλίμα οικειότητας και διαλογικότητας με τον δέκτη, προκειμένου να μεταφέρει άμεσα και αποτελεσματικά το μήνυμα της αγάπης.

10. Κριτήριο 14479

Εκφώνηση: Να αλλάξεις το πρόσωπο στα υπογραμμισμένα ρήματα της πρώτης απάντησης του Γούντι Άλλεν από πρώτο πληθυντικό / πρώτο ενικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό, προβαίνοντας σε όσες άλλες αλλαγές είναι απαραίτητες. Ποια διαφοροποίηση παρατηρείς ως προς το ύφος του λόγου;

- Ένα κοινό θέμα στις ταινίες σας είναι η αδυναμία πολλών να βρουν το κατάλληλο ταίρι. Πιστεύετε πως είμαστε καταδικασμένοι να μη συναντήσουμε ποτέ τον έρωτα της ζωής μας;

«Συχνά οι άνθρωποι ερωτεύονται το λάθος πρόσωπο, που είτε δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα είτε βρίσκεται ήδη σε μια σχέση. Είναι τόσες πολλές οι μεταβλητές, που τελικά κάνουμε εκπτώσεις σ' αυτό που θεωρούμε ιδανικό και συμβιβάζομαστε με κάτι λιγότερο ή απλώς ελπίζουμε ότι η καρδιά μας μάς οδηγεί στη σωστή κατεύθυνση, αν και συνήθως δεν συμβαίνει αυτό. Είναι μια μόνιμη συζήτηση που έχω με φίλους, το πόσο η ζωή και η ευτυχία μας εξαρτώνται από το τυχαίο. Δύο άνθρωποι πρέπει να σταθούν εξαιρετικά τυχεροί, για να ερωτευτούν, και να είναι συμβατοί στην καθημερινότητά τους».

Απάντηση: Η 1η απάντηση, μετά την αλλαγή του προσώπου, διαμορφώνεται ως ακολούθως: «Συχνά οι άνθρωποι ερωτεύονται το λάθος πρόσωπο, που είτε δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα είτε βρίσκεται ήδη σε μια σχέση. Είναι τόσες πολλές οι μεταβλητές, που τελικά κάνουν εκπτώσεις σ' αυτό που θεωρούν ιδανικό και συμβιβάζονται με κάτι λιγότερο ή απλώς ελπίζουν ότι η καρδιά τους τους οδηγεί στη σωστή κατεύθυνση, αν και συνήθως δεν συμβαίνει αυτό. Είναι μια μόνιμη συζήτηση που έχουν με φίλους, το πόσο η ζωή και η ευτυχία των ανθρώπων εξαρτώνται από το τυχαίο. Δύο άνθρωποι πρέπει να σταθούν εξαιρετικά τυχεροί, για να ερωτευτούν, και να είναι συμβατοί στην καθημερινότητά τους».

- Το ύφος μεταβάλλεται σε τυπικό, απρόσωπο και αποστασιοποιημένο· ο αφηγητής δεν συμμετέχει στα αναφερόμενα ούτε εκφράζεται ως εκπρόσωπος ευρύτερης ομάδας, αλλά περιγράφει και σχολιάζει καταστάσεις της ζωής που μπορεί και να μην τον αφορούν.

11. Κριτήριο 14804

Εκφώνηση: Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας εναλλάσσει το β' ενικό και α' πληθυντικό πρόσωπο. Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, με κάθε ρηματικό πρόσωπο; Να μετατρέψεις τα δύο αυτά πρόσωπα σε γ' ενικό ξεκινώντας την παράγραφο με υποκείμενο «Ο άνθρωπος». Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος του κειμένου;

Προσφέρεις τον εαυτό σου χωρίς υπολογισμούς και σχεδιασμούς, χωρίς ανταλλάγματα και υστεροβουλίες. Γιατί όποιος δεν συναντήσει τον έρωτα, δεν έχει ζήσει τη ζωή του! Αν δεν προσφερθείς ολοκληρωτικά σ' αυτόν, δεν μπορείς να γευθείς την Ομορφιά του κόσμου και της ζωής. Αλλά δεν έχουμε άλλη επιλογή. Η ζωή μας είναι ταξίδι για την αναζήτηση της ομορφιάς. Και είναι μόνο ο θεός έρωτας που ξέρει τα χαοτικά μονοπάτια της...

Απάντηση: Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το β' ενικό (Προσφέρεις, προσφερθείς, να γευθείς) και το α' πληθυντικό πρόσωπο (δεν έχουμε, η ζωή μας), τα οποία προσδίδουν στο κείμενο:

- β' ενικό πρόσωπο: αμεσότητα, θεατρικότητα, οικειότητα, διάθεση για πρόκληση συναισθημάτων, επικοινωνία, διαλογική προσέγγιση του συνανθρώπου που είναι σκλάβος και ταυτόχρονα προνομιούχος γιατί ζει τον έρωτα
- α' πληθυντικό πρόσωπο: οικειότητα, το αίσθημα της ομάδας, στην οποία ανήκει και ο συγγραφέας, και είναι αδύναμη μπροστά στην παντοδυναμία του έρωτα. Με τον συνδυασμό των ρηματικών προσώπων ο λόγος αποκτά ποικιλία, ένταση, ενδιαφέρον και αγγίζει διανοητικά και συναισθηματικά τον αναγνώστη σε σχέση με ένα θέμα που ενδιαφέρει όλους.

Μετατροπή σε γ' ενικό πρόσωπο: Ο άνθρωπος προσφέρει τον εαυτό του χωρίς υπολογισμούς και σχεδιασμούς, χωρίς ανταλλάγματα και υστεροβουλίες. Γιατί όποιος δεν συναντήσει τον έρωτα, δεν έχει ζήσει τη ζωή του! Αν δεν προσφερθεί ολοκληρωτικά σ' αυτόν, δεν μπορεί να γευθεί την Ομορφιά του κόσμου και της ζωής. Αλλά δεν έχει άλλη επιλογή. Η ζωή του είναι ταξίδι για την αναζήτηση της ομορφιάς. Και είναι μόνο ο θεός έρωτας που ξέρει τα χαοτικά μονοπάτια της...

- Η μετατροπή σε γ' ενικό πρόσωπο εκφράζει αμερόληπτη και αντικειμενική αντιμετώπιση του θέματος, καθολική ισχύ των γραφομένων, αποστασιοποίηση.

12. Κριτήριο 15125

Εκφώνηση: Στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 οι αρθρογράφοι χρησιμοποιούν το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεσή τους; Να ξαναγράψεις την πρώτη παράγραφο, μετατρέποντας το πρώτο πληθυντικό σε τρίτο πληθυντικό ρηματικό

πρόσωπο, αφού κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές. Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος του κειμένου που έγραψες;

Μας αρέσει να πιστεύουμε ότι σε έναν κόσμο όπου όλα αλλάζουν η φύση του έρωτα, η χημεία του, ο πυρήνας του παραμένουν και θα παραμένουν πάντα αναλλοίωτα. Και όμως αυτή τη στιγμή έχουμε φθάσει σε ένα οριακό σημείο, πέρα από το οποίο τίποτε, ούτε ο έρωτας, δεν θα είναι το ίδιο. Στο άμεσο μέλλον θα βιώνουμε τον έρωτα με εντελώς διαφορετικό τρόπο, αφού θα εξυπηρετεί πλέον άλλους σκοπούς και άλλες ανάγκες από αυτές που εξυπηρετεί σήμερα.[...]

Απάντηση: Με τη χρήση του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι αρθρογράφοι επιδιώκουν να τονίσουν ότι η φύση του ερωτικού συναισθήματος είναι ένα καθολικό φαινόμενο, που μας αφορά όλους. Προσεγγίζουν συναισθηματικά τον αναγνώστη, καθώς ταυτίζονται μαζί του, επισημαίνοντας τις κοινές, συλλογικές διαστάσεις του προβλήματος που τους απασχολεί, δηλαδή της αλλοίωσης του έρωτα. Έτσι, προσπαθούν να κινητοποιήσουν το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό του, προσδίδοντας παράλληλα αμεσότητα και ζεστασιά στον λόγο τους.

- «Σε όλους αρέσει να πιστεύουν ότι σε έναν κόσμο όπου τα πάντα αλλάζουν η φύση του έρωτα, η χημεία του, ο πυρήνας του παραμένουν και θα παραμένουν πάντα αναλλοίωτα. Και όμως αυτή τη στιγμή οι άνθρωποι έχουν φθάσει σε ένα οριακό σημείο, πέρα από το οποίο τίποτε, ούτε ο έρωτας, δεν θα είναι το ίδιο. Στο άμεσο μέλλον θα βιώνουν τον έρωτα με εντελώς διαφορετικό τρόπο, αφού θα εξυπηρετεί πλέον άλλους σκοπούς και άλλες ανάγκες από αυτές που εξυπηρετεί σήμερα.»
- Με το γ' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο το ύφος λόγου στην πρώτη παράγραφο γίνεται απρόσωπο και αποστασιοποιημένο. Τώρα ο συντάκτης του κειμένου δεν εντάσσεται στο σύνολο, αλλά γράφει ως αμερόληπτος παρατηρητής, που δεν εμπλέκεται συναισθηματικά στο πρόβλημα. Ο λόγος του χάνει σε αμεσότητα και ζωντάνια, αλλά κερδίζει σε αντικειμενικότητα.

13. Κριτήριο 15973

Εκφώνηση: Η συγγραφέας σε όλη την έκταση του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή της σε σχέση με το θέμα, την πρόθεσή της και το είδος του κειμένου.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Είμαστε ό,τι φοράμε;

Άνδρες – γυναίκες, μικροί – μεγάλοι, όποια δουλειά κι αν κάνουμε, όποιες και να είναι οι ιδιότητες και οι ρόλοι μας, το ντύσιμο είναι ένας «κανόνας» από τον οποίο κανένας δεν γλιτώνει, ακόμη κι αν το θέλει. Μάλλον, βέβαια, κανείς δεν το θέλει. Όσο βασανιστικό κι αν είναι ενίοτε (και για κάποιους και κάποιες το καθημερινό ντύσιμο είναι συχνά ένα «μαρτύριο»), όλοι θέλουμε να ντυνόμαστε, όχι μόνο για να μην κρυώνουμε, για να σκεπάζουμε τη γύμνια μας ή για να προστατεύουμε το σώμα μας. Το ντύσιμο είναι η προετοιμασία μας για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής.

Όμοια με το θέατρο, αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το έργο, τη σκηνή, το ρόλο, τα συναισθήματα. Είτε ντυνόμαστε με την τελευταία λέξη της μόδας είτε φοράμε και ζαναφοράμε τα ρούχα που πιστεύουμε ότι μας ταιριάζουν – ακριβά, φθηνά, φανταχτερά, σεμνά, μαύρα ή πολύχρωμα –, τα ρούχα είναι μια απεικόνιση του εσωτερικού μας κόσμου που δείχνουμε σε όλους.

Μπορούμε, άλλωστε, να το διαπιστώσουμε και στον εαυτό μας. Όταν βρεθούμε σε μια αίθουσα με κόσμο, όταν είμαστε καλεσμένοι μαζί με ανθρώπους που γνωρίζουμε λίγο ή καθόλου σε ένα φιλικό σπίτι, τι είναι αυτό που μας κάνει να διαμορφώσουμε μια πρώτη εντύπωση για τους γύρω μας; Μία εικόνα που, σαν να ρίχνουμε μια ματιά σε φωτογραφία, σαν ένα «σκανάρισμα», μας δίνει τις πρώτες πληροφορίες για τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας. Η εικόνα αυτή περιλαμβάνει το πρόσωπο, τα μαλλιά, τη στάση του σώματος και ασφαλώς τα ρούχα, και μπορεί να επηρεάσει αρκετά τα συναισθήματα συμπάθειας ή αντιπάθειας που αναπτύσσουμε για τον άνθρωπο αυτόν. Με αυτό το πρώτο «σκανάρισμα», αποκωδικοποιούμε τα μηνύματα του άλλου.

Και μπορεί, βέβαια, αν είμαστε «θύματα της εικόνας», να μας κάνει να τον απορρίψουμε και να χάσουμε κάθε ενδιαφέρον να τον γνωρίσουμε καλύτερα. Ίσως, μάλιστα, είμαστε τέτοια θύματα περισσότερο από όσο θέλουμε να παραδεχτούμε. Το ίδιο δύσκολο είναι για πολλούς να παραδεχτούν ότι δίνουν σημασία στα ρούχα που φοράνε. Κι όμως, σε κανέναν δεν είναι αδιάφορο το τι φοράει, εκτός αν πάσχει από κάποια ψυχική διαταραχή, οπότε αλλοιώνεται η εικόνα που έχει για τον εαυτό του.

Απάντηση: Η συγγραφέας στο Κείμενο 1 χρησιμοποιεί α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Αυτό το κάνει γιατί το θέμα, η ένδυση, είναι κοινό και αφορά όλους τους ανθρώπους (χωρίς να εξαιρεί τον εαυτό της).

- Ακόμη, γράφει άρθρο, επομένως θέλει να δημιουργήσει οικειότητα και αμεσότητα προς τον αναγνώστη.
- Πρόθεσή της είναι να ενημερώσει και προβληματίσει για τον ρόλο που έχει η ενδυμασία στη ζωή μας. Σε αυτόν τον κοινό προβληματισμό τη διευκολύνει η χρήση του συγκεκριμένου προσώπου.

14. Κριτήριο 14496

Εκφώνηση: Πρόθεση της αρθρογράφου στο Κείμενο 1 είναι να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες για τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Να εντοπίσεις στο Κείμενο τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιχειρεί να επιτύχει τον σκοπό της δίνοντας από ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση.

Δείχνοντας ενσυναίσθηση προς τους ηλικιωμένους

«Εκεί που είσαι ήμωνα και εδώ που είμαι θα έρθεις». Το έχουμε ακούσει όλοι, ίσως από τους γονείς ή τους παππούδες μας. Μπορεί μάλιστα να το έχουμε πει και εμείς οι ίδιοι στα παιδιά μας. Κατά πόσο, όμως, μπορούμε να έρθουμε στη θέση του άλλου και να δείξουμε κατανόηση και ενσυναίσθηση τελικά;

Η ενσυναίσθηση αποτελεί έναν όρο απλό και, ταυτόχρονα, σύνθετο. Απλό, γιατί η έννοιά του

αναγνωρίζεται, πλέον, από τους περισσότερους κι όχι μόνο από ειδικούς του χώρου της ψυχολογίας ή συναφών επιστημών. Παρατηρούμε να καταλαμβάνει προνομιούχο θέση ακόμη και σε συζητήσεις ανθρώπων που έτυχε, απλά, να ακούσουν τον όρο αυτό (π.χ. «Να δείχνεις ενσυναίσθηση στο παιδί σου, μην το καταπιέξεις, αφοουγκράσου το!»). Και παρόλο που θεωρητικά και σημασιολογικά πρόκειται για κάτι απλό (ενσυναίσθηση <εν + συν + αισθάνομαι = μπαίνω στη θέση του άλλου, στα «παπούτσια» του, όπως λένε και οι Άγγλοι, τον καταλαβαίνω, τον συναισθάνομαι), πρακτικά υπάρχει, ίσως, μια συνθετότητα.

Σήμερα, λοιπόν, σκέφτηκα πως η συνθετότητα αυτή έγκειται στη στάση που καλούμαστε να τηρήσουμε απέναντι στους ηλικιωμένους. Στο παράδειγμα με το μικρό μας παιδί, να μπορούμε να είμαστε πιο ενσυναισθητικοί. Γιατί, ίσως, περάσαμε κι εμείς από αυτή την ηλικία, τη βιώσαμε και τη νιώσαμε μέσα από τα μάτια της παιδικής μας ψυχής, γεγονός που μας προβλημάτισε και μας έκανε, πράγματι, πιο ενσυναισθητικούς και ευαίσθητους σήμερα απέναντι στα δικά μας παιδιά.

Είμαστε, όμως, ενσυναισθητικοί απέναντι στους ηλικιωμένους; Γιατί έχουμε αντοχές για το παιδί μας και δεν θα μπορούσε καν να μας περάσει από το μυαλό το ενδεχόμενο να το εγκαταλείψουμε σε κάποιο ίδρυμα, όταν αυτό ξεπερνά τα όρια, ενώ για τους ηλικιωμένους είμαστε πιο δεκτικοί σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο (π.χ. κάποιο γηροκομείο) σε στιγμές ανάλογης εξάντλησης;

Εντάξει ... δεν έχουμε βιώσει την Τρίτη Ηλικία, δεν γνωρίζουμε τις απαιτήσεις και τις ανάγκες της. Και είναι λογικό ... είμαστε ακόμα νέοι ή τέλος πάντων πριν το κατόφλι αυτής της ηλικιακής φάσης. Πολλοί μάλιστα λένε ότι οι νέοι δεν θέλουν να βρίσκονται κοντά σε ηλικιωμένους για πολύ, διότι η επαφή αυτή, υποσυνείδητα, τους υπενθυμίζει το θάνατο...!

Ξέρετε, το γήρας ή αν θέλετε να το πω πιο «κομμά» η ωρίμανση δεν συμβαίνει από τη μια στιγμή στην άλλη. Περνάμε φάσεις. Η κρίση της ηλικίας των 30, των 40 και των 50 - με τις ενδιάμεσες κρίσεις για πολλούς - σίγουρα μας δίνει τη δυνατότητα να έρθουμε λίγο πιο κοντά σε αυτό που βιώνει ο ηλικιωμένος. Γιατί, πραγματικά, ευτυχώς ή δυστυχώς, η παιδική και νεανική ηλικία είναι σύντομη.

Ας μπούμε, λοιπόν, στη θέση τους, γιατί οι περισσότεροι από εμάς βρεθήκαμε, έστω για λίγο, σε παρόμοιες στιγμές ανασφάλειας. Μπορούμε να βοηθήσουμε με μια απλή κουβέντα, έναν όμορφο λόγο και την αμέριστη, φυσικά, συμπαράστασή μας, όχι απαραίτητα για να «ανθίσουν», όπως πρώτα, αλλά για να αντέξουν, ζώντας με ποιότητα κι αξιοπρέπεια.

Απάντηση: προτρεπτική υποτακτική (Ας μπούμε...)

- α' πληθυντικό πρόσωπο (έχουμε αντοχές για το παιδί μας /σίγουρα μας δίνει τη δυνατότητα να έρθουμε λίγο πιο κοντά κ.ά.) συλλογική ευθύνη – αμεσότητα.
- ερωτήσεις (πχ. 4η παράγραφος – Είμαστε, όμως, ενσυναισθητικοί απέναντι στους ηλικιωμένους;) – ευαισθητοποίηση, αφύπνιση.

15. Κριτήριο 15974

Εκφώνηση: Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας επιλέγει να χρησιμοποιήσει το

πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποιο αποτέλεσμα έχει αυτό στον δέκτη και ποια αλλαγή ύφους λόγου θα σημειωθεί αν στη θέση του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου θέσουμε το δεύτερο ενικό ρηματικό πρόσωπο;

Φυσικός είναι και ο φόβος μας για τα γηρατεία που δεν μας επιτρέπει πάντα να συνειδητοποιήσουμε ότι μπορεί η βιολογική ωρίμανση, μετά από κάποιο ηλιακό όριο, να είναι εκφυλιστική, η ψυχική ωρίμανση, όμως, έχει πλήθος θετικών γνωρισμάτων, όπως την πρακτική σοφία, τη βελτίωση της κριτικής μας ικανότητας, τη δυνατότητα να προσεγγίζουμε ένα ζήτημα από διαφορετικές σκοπιές και να λαμβάνουμε εύστοχες αποφάσεις. Για αυτούς τους λόγους και μόνο ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η τρίτη ηλικία μπορεί, ως προς ορισμένες απόψεις, να είναι σίγουρα λειτουργική, αν όχι και αναπτυξιακή.

Απάντηση: Η χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου δείχνει πως το ζήτημα είναι κοινό και απασχολεί όλους μας. Ακόμη, ο συντάκτης εντάσσει και τον εαυτό του στην ίδια χορεία με τους αναγνώστες και δημιουργεί στο δέκτη την αίσθηση της αμεσότητας.

- Η χρήση του δεύτερου ενικού προσώπου διατηρεί την αμεσότητα και τη ζωντάνια στο ύφος του λόγου και φαίνεται πως ο συντάκτης απευθύνεται ευθέως στον αναγνώστη, δημιουργώντας την αίσθηση του διαλόγου.

- Κατά τη μετατροπή του προσώπου, το απόσπασμα γίνεται: «Φυσικός είναι και ο φόβος σου για τα γηρατεία που δεν σου επιτρέπει πάντα να συνειδητοποιήσεις ότι μπορεί η βιολογική ωρίμανση, μετά από κάποιο ηλιακό όριο, να είναι εκφυλιστική, η ψυχική ωρίμανση, όμως, έχει πλήθος θετικών γνωρισμάτων, όπως την πρακτική σοφία, τη βελτίωση της κριτικής σου ικανότητας, τη δυνατότητα να προσεγγίζεις ένα ζήτημα από διαφορετικές σκοπιές και να λαμβάνεις εύστοχες αποφάσεις. Για αυτούς τους λόγους και μόνο ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσεις ότι η τρίτη ηλικία μπορεί, ως προς ορισμένες απόψεις, να είναι σίγουρα λειτουργική, αν όχι και αναπτυξιακή».

16. Κριτήριο 17138

Εκφώνηση: «Προσπαθήστε, λοιπόν, να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων». (3η παράγραφος) **Ποια φαίνεται ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1; Να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές που δικαιολογούν την απάντησή σου και να μετασχηματίσεις την περίοδο λόγου, ώστε το ύφος λόγου να γίνει πιο πληροφοριακό.**

Το γήρας συχνά φαντάζει σαν μια ανεξέλεγκτη απώλεια του εαυτού, της χαράς, των ικανοτήτων και μπορεί να ζυπνά μέσα μας εικόνες άνοιας, ασθένειας ή και κατάθλιψης. Οι απαισιόδοξες πεποιθήσεις και σκέψεις για το γήρας δυσκολεύουν έναν ενήλικα από το να το διανύσει επιτυχώς. Μια επιτυχής μετάβαση

απαιτεί, κατ' αρχάς, υψηλό επίπεδο νοητικών λειτουργιών. Προσπαθήστε, λοιπόν, να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων.

Τελευταίες έρευνες αποκαλύπτουν ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορεί να συνεχίσει να αναπτύσσεται ακόμη και στην τρίτη ηλικία, όταν το περιβάλλον είναι βοηθητικό και πλαισιώνεται από πλούσια ερεθίσματα. Ας μην ξεχνάμε ότι είναι ιερή η συμβολή των ατόμων τρίτης ηλικίας στην οικογένεια και την κοινωνία μέσω της σοφίας που μόνο εκείνοι κατέχουν.

Απάντηση: Η πρόθεση του συγγραφέα: να προτρέψει τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας να διατηρούν πνευματική διαύγεια, για να διανύσουν αυτή την ηλικία όσο γίνεται ανώδυνα. Δύο γλωσσικές επιλογές:

- Με το ρήμα «Προσπαθήστε» σε προστακτική φαίνεται η προτρεπτική διάθεση του συγγραφέα.
- Με τη χρήση του β' ενικού ρηματικού προσώπου, με το οποίο άμεσα απευθύνεται στους ηλικιωμένους. Πληροφοριακό ύφος: Οι ηλικιωμένοι πρέπει να προσπαθούν να διατηρούν το μυαλό τους ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων.

17. Κριτήριο 17161

Εκφώνηση: Η χρήση του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου στην αρχή της 3ης παραγράφου του κειμένου:

- α. δείχνει την υποκειμενικότητα του ζητήματος
- β. δημιουργεί απόσταση ανάμεσα στον αναγνώστη και στο ζήτημα
- γ. κάνει τον αναγνώστη κοινωνό του ζητήματος
- δ. δηλώνει την απόσταση που παίρνει η αρθρογράφος από το ζήτημα

Από τη στιγμή που γεννιόμαστε γερνάμε. Η αύξηση του χρόνου ζωής μας, πόθος και κατάκτηση της επιστήμης, μας χαρίζει τη δυνατότητα να κερδίσουμε εμπειρίες, να αποκτήσουμε γνώση, να μοιραστούμε στιγμές με φίλους και οικογένεια. Η μακροήμερευση όμως δεν εξασφαλίζει την ευημερία. Αυτή την εξασφαλίζουν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικών με σεβασμό στην επιθυμία του ηλικιωμένου, η βελτίωση των δικτύων περίθαλψης και η δημιουργία δομών για φιλοξενία, νοσηλεία ή απλά συντροφιά.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση: γ

18. Κριτήριο 20283

Εκφώνηση: Να εντοπίσεις στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες η συγγραφέας προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη, ώστε να αντιμετωπίσει με ανθρωπιά τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Πώς καθεμία από αυτές εξυπηρετεί αυτόν τον στόχο;

Έτσι η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους, έχει γενιές απομακρυσμένες, έχει εγωπάθεια και ατομικισμό. Χρειάζεται να δώσουμε χώρο στους ηλικιωμένους, να τους δώσουμε δύναμη έτσι ώστε να μπορέσουν κι εκείνοι να υποστηρίξουν την κοινωνία, όπως και για όσο μπορούν. Ο άνθρωπος της νέας εποχής έχει πληροφορίες και επιστήμη, μα χρειάζεται και ανθρωπιά και λογικό νου. Χρειάζεται να φέρεται στους άλλους με τον τρόπο που θέλει να του φερθούν. Ας κοιτάζουμε λοιπόν το πρόσωπό μας στον καθρέφτη κι ας αναρωτηθούμε έστω και μια φορά: Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Απάντηση: Γλωσσικές επιλογές που δημιουργούν ευαισθητοποίηση:

- «Έτσι η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους»: Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας, έντονα εικονοπλαστικός λόγος, με τον οποίο γίνεται προσπάθεια να προβληματιστούν οι αναγνώστες για την περιθωριοποίηση των ηλικιωμένων, καθώς αυτοί παραλληλίζονται με κρίκους σπασμένους στην αλυσίδα της ζωής, η οποία έτσι δεν έχει συνέχεια.
- «Χρειάζεται να δώσουμε χώρο στους ηλικιωμένους»: υποτακτική έγκλιση, με την οποία δίνεται έμφαση στην προτροπή για ανάληψη δράσης και πρωτοβουλιών για την αποφυγή της περιθωριοποίησης των ατόμων της τρίτης ηλικίας στην κοινωνία. Γενικά, η διατύπωση δηλώνει την αναγκαιότητα να ληφθούν μέτρα για την αναβάθμιση του ρόλου των ηλικιωμένων στην κοινωνία.
- «Ας κοιτάζουμε λοιπόν . . . κι ας αναρωτηθούμε . . .»: **α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο**, που εκφράζει την καθολική συμμετοχή όλων στην προσπάθεια για την άρση της απομόνωσης των ηλικιωμένων. Παράλληλα, ενδιαφέρον έχει η χρήση της προτρεπτικής υποτακτικής, με την οποία εκφράζεται η διάθεση παρακίνησης του δέκτη.

19. Κριτήριο 15132

Εκφώνηση: Στη φράση της 2ης παραγράφου: «[...] όταν γελάσεις με την καρδιά σου [...]» η χρήση του β' ενικού προσώπου δηλώνει:

- α. ειρωνεία
- β. χιούμορ
- γ. αμεσότητα

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο Όσσο, Ινδικής καταγωγής καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Τζαμπαλπούρ, πριν από κάθε ομιλία του έλεγε και ένα ανέκδοτο, για να βοηθήσει το κοινό του να χαλαρώσει και να τον κατανοήσει καλύτερα σ' αυτά που είχε να πει. Σε συγκεκριμένη ομιλία του για το γέλιο αναφέρει: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο. Καλύτερα να το βιώσεις παρά να ακούς κάποιον να σου μιλά γι' αυτό. Καθώς ο νους εξαφανίζεται κι αφήνει πίσω του μια σιωπή, έναν διαλογιστικό χώρο, αλλάζει τελείως ο τρόπος που βλέπεις τα πράγματα». «Προέρχεται από τα βάθη της ύπαρξής μας και είναι δώρο θεού στον άνθρωπο. Χρειάζεται μια ευαίσθητη ευφυΐα και είναι ο ευφύστερος συντελεστής σε σένα». «Είναι δυνατό, όταν γελάσεις με την καρδιά σου, να σταματήσει ο νους, επειδή δεν μπορεί να γελάσει. Είναι δομημένος με

σοβαρότητα, η λειτουργία του είναι να είναι σοβαρός...» Έλεγε ακόμη: «Τα παιδιά μπορούν να γελάσουν, γιατί βλέπουν καθαρά τα πράγματα. Δεν έχουν προσδοκίες να θαμπώνουν την όρασή τους. Και ο κόσμος είναι γεμάτος με αστεία και παράλογα πράγματα! Ένα παιδί δεν μπορεί να μην το παρατηρήσει».

Απάντηση: γ

20. Κριτήριο 16399

Εκφώνηση: Να αλλάξεις το πρόσωπο από πρώτο πληθυντικό σε δεύτερο ενικό στην τελευταία περίοδο λόγου του Κειμένου, προβαίνοντας και σε όσες άλλες αλλαγές είναι απαραίτητες. Πώς επηρεάζουν οι παραπάνω επιλογές το υφολογικό αποτέλεσμα;

«Όμως αν επιτρέπουμε στον εαυτό μας να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση – ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες – στην πραγματικότητα του επιτρέπουμε να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.»

Απάντηση: «Όμως αν επιτρέπεις στον εαυτό σου να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση – ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες - στην πραγματικότητα του επιτρέπεις να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.»

- Η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου προσδίδει στο κείμενο την αίσθηση της καθολικής, συλλογικής εμπειρίας, ενισχύοντας την οικειότητα και την ταύτιση του συντάκτη και των αναγνωστών / -τριών. Με τη χρήση του β' ενικού προσώπου (είτε πρόκειται για αποστροφή στον /στην αναγνώστη /-τρια είτε για «νόθο» β' ενικό) το ύφος γίνεται πιο παραινετικό, συμβουλευτικό, διδακτικό.

21. Κριτήριο 14494

Εκφώνηση: «Εάν δεν έχεις μέσα σου μια έφεση να οδηγείς τον εαυτό σου σε μια συνεχή πνευματική εγρήγορση, να διαβάζεις, να ακούς, να προβληματίζεσαι, να συζητείς, εάν όλα αυτά δεν τα έχεις, έχεις πεθάνει πολύ νωρίς και δεν το έχεις καταλάβει» (2η παράγραφος)

«Έχουμε ένα πρόβλημα ποιότητας στη χρήση της γλώσσας, στα ελληνικά που μιλάμε και γράφουμε. Λύσαμε το γλωσσικό ζήτημα και μείναμε με ένα γλωσσικό πρόβλημα. Δεν είμαστε οι μόνοι». (3η παράγραφος)

Να δικαιολογήσεις το διαφορετικό ρηματικό πρόσωπο που επιλέγεται από τον πομπό στα παραπάνω τμήματα του κειμένου. Τι θέλει να πετύχει σε κάθε περίπτωση; (μονάδες 8) Να μετασχηματίσεις στο δεύτερο χωρίο τον λόγο βάζοντας στη θέση του πρώτου πληθυντικού προσώπου των ρημάτων το δεύτερο ενικό πρόσωπο και να καταγράψεις την αλλαγή στο ύφος λόγου.

Απάντηση: 1. 1ο χωρίο/ β' ενικό πρόσωπο : αμεσότητα, ζωντάνια, επικοινωνία/ διάλογος με τον αναγνώστη, συμβουλευτικός τόνος.

2. 2ο χωρίο/ α' πληθυντικό πρόσωπο : το πρόβλημα αφορά και τον ομιλητή, εντάσσει και τον εαυτό του, αποδίδει τη συλλογική ευθύνη.

Μετασχηματισμός: «Έχεις ένα πρόβλημα ποιότητας στη χρήση της γλώσσας, στα ελληνικά που μιλάς και γράφεις. Έλυσες το γλωσσικό ζήτημα και έμεινες με ένα γλωσσικό πρόβλημα. Δεν είσαι ο μόνος.» Το ύφος έγινε πιο οικείο, άμεσο, απευθύνεται στον αναγνώστη. Χάνεται όμως η έννοια της συλλογικής ευθύνης και ο λόγος γίνεται πιο επιθετικός, επικριτικός και προσβλητικός προς τον αποδέκτη του μηνύματος, καθώς το μήνυμα εξατομικεύεται.

22. Κριτήριο 20256

Εκφώνηση: Να βρεις – επισημαίνοντας από ένα σχετικό χωρίο - τρία διαφορετικά ρηματικά πρόσωπα τα οποία χρησιμοποιούνται στο Κείμενο 1. Τι επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση καθενός;

[Η Γλώσσα κινδυνεύει;]

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το προσωπικό του ιστολόγιο του Ν. Σαραντάκου: Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία. <https://sarantakos.wordpress.com/2020/12/17/>.

Προσωπικά δεν νομίζω ότι η γλώσσα αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα βρίσκεται σε παρακμή, ότι απειλείται, ότι κινδυνεύει, ότι κοντεύει να εξαφανιστεί, ότι θα πάθει αφελληνισμό. Αντίθετα, θα έλεγα

ότι αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα έχουμε παραγωγή συγκροτημένου λόγου, περισσότερη από οποιαδήποτε άλλη εποχή από τότε που μιλιέται η ελληνική γλώσσα. Αν δούμε, για παράδειγμα, πόσες

εφημερίδες κυκλοφορούν σήμερα και πόσες το 1960, πόσοι ραδιοφωνικοί σταθμοί, τηλεοπτικά κανάλια, ιστολόγια, θα συμπεράνουμε ότι η σημερινή ποσότητα λόγου είναι συντριπτικά μεγαλύτερη –

και μιλάμε για συγκροτημένο λόγο. Αλλά, βέβαια, όταν είναι πολλαπλάσια η παραγωγή λόγου, πολλαπλάσια θα είναι και τα «γλωσσικά λάθη» των ομιλητών, ιδίως στον προφορικό λόγο που κυριαρχεί σήμερα με το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. [...]

Όσο για τα ξένα δάνεια, δεν αρνούμαι την ανάγκη να υπάρχουν και ελληνικοί όροι, που θα χρησιμοποιούνται παράλληλα και σε άλλα επίπεδα ύφους. Έχουμε τον υπολογιστή, αλλά σε διάφορα

συμφραζόμενα λέμε και κομπιούτερ. Δεν θα εξαφανίσει ο ένας όρος τον άλλον και η συνύπαρξή τους

πλουτίζει τη γλώσσα. Δεν θα επιδιώξω σε όλες τις περιπτώσεις το μεταφραστικό δάνειο -καλό είναι και

το άμεσο δάνειο, ιδίως αν το συμμορφώσουμε στο τυπικό της ελληνικής. Άλλωστε, κι εγώ κατά καιρούς

υιοθετώ ή προτείνω εξελληνισμούς -όταν όμως άρχισα να υποστηρίζω και να πλασάρω την πρόταση

«δρόνος» για την απόδοση του drone δεν χρέωσα τεμπελιά, αμεριμνησία ή εθνική ανευθυνότητα σε όσους επέμεναν στο drone ή στο ντρόουν.

Θα πει κανείς ότι το Διαδίκτυο έχει φέρει την αγγλική σε απολύτως προνομιακή, πανίσχυρη θέση -κι έτσι είναι εύκολο να διαδίδονται όχι μόνο ξένα δάνεια, αλλά και αγγλισμοί. Η εξέλιξη αυτή

υπάρχει, αλλά δεν βλέπω πώς μπορεί να την αντιπαλέψει κανείς. Και, από την άλλη πλευρά, στην ψηφιακή εποχή η τεχνολογία έχει προσφέρει μεγάλη βοήθεια στην ελληνική γλώσσα, καθώς έδωσε τη

δυνατότητα να δημιουργηθούν πολλοί νέοι γλωσσικοί πόροι και να γίνουν κοινό κτήμα των πολλών.

Πράγματι, η Ελληνική, όπως και πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες ανάλογου αριθμού ομιλητών, έχουν πολλαπλάσιους γλωσσικούς πόρους από αφρικανικές ή ασιατικές γλώσσες που μιλιούνται από πολύ περισσότερους φυσικούς ομιλητές.

Πάντως αυτό δεν συνιστά θανάσιμη απειλή. Κατά τη γνώμη μου ο μόνος τρόπος, για να απειληθεί με εξαφάνιση η ελληνική γλώσσα, είναι να πάψουν να υπάρχουν ομιλητές της· όσοι θέλουν να εξασφαλίσουν το μέλλον της γλώσσας, ας προσπαθήσουν να θεραπεύσουν τις αιτίες που οδηγούν σε δημογραφικό μαρασμό τη χώρα.

Απάντηση: Ενδεικτικά ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει:

- Το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο σε χωρία κατά τα οποία ο συντάκτης του κειμένου εκφράζει την προσωπική του θέση: Προσωπικά πιστεύω, δεν αρνούμαι την ανάγκη, δεν βλέπω πώς μπορεί κτλ.
- Το γ' ρηματικό πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού, για να εκφράσει κάποια αντικειμενικά δεδομένα της πραγματικότητας ουδέτερα και αποστασιοποιημένα: όταν είναι πολλαπλάσια η παραγωγή λόγου, πολλαπλάσια θα είναι και τα ..., Δεν θα εξαφανίσει ο ένας όρος τον άλλο, στην ψηφιακή εποχή η τεχνολογία έχει προσφέρει..., η ελληνική, όπως και πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες αναλόγου αριθμού ομιλητών, έχουν πολλαπλάσιους γλωσσικούς πόρους κτλ
- Το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, για να εντάξει και τον εαυτό του στο σύνολο των ομιλητών - χρηστών της νέας ελληνικής, αλλά και για να εκφράσει ένα συλλογικό ενδιαφέρον και μια

αίσθηση συνυπευθυνότητας για την κατάσταση της ελληνικής γλώσσας σήμερα, αλλά και για το μέλλον της γενικότερα: Αν δούμε για παράδειγμα, θα συμπεράνουμε ότι η σημερινή ... και μιλάμε. Έχουμε τον υπολογιστή... κτλ.

23. Κριτήριο 14946

Εκφώνηση: Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 γίνεται χρήση του πρώτου προσώπου πληθυντικού αριθμού. Να δικαιολογήσεις την παραπάνω γλωσσική επιλογή του συγγραφέα, να μετασχηματίσεις το κείμενο της παραγράφου μετατρέποντας το ρηματικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό και να εξηγήσεις την αλλαγή ύφους που παρατηρείς.

Αν ξεφύγουμε από τους ορισμούς, λειτουργικός αναλφαβητισμός είναι, πέρα από την αδυναμία κατανόησης όσων συμβαίνουν γύρω μας, η απόλυτη αδυναμία αξιολόγησης νέων πληροφοριών, η διαφοροποίηση της σκέψης και εντέλει η διαφυγή από τις δεισιδαιμονίες, οι οποίες στη σύγχρονη εποχή επέστρεψαν μέσα από τις οθόνες που όλοι χρησιμοποιούμε.[...]

Απάντηση:

- Το α΄ πληθυντικό πρόσωπο υποβάλλει την ιδέα της συλλογικότητας σε ένα σοβαρό θέμα, δηλαδή την «απόλυτη αδυναμία αξιολόγησης νέων πληροφοριών», το οποίο αναφέρεται στο πεδίο του λειτουργικού αναλφαβητισμού. Υποβάλλεται η ιδέα ότι ο λειτουργικός αναλφαβητισμός αφορά όλους τους ανθρώπους.
- Μετασχηματισμός: Πέρα από τους ορισμούς, λειτουργικός αναλφαβητισμός είναι, πέρα από την αδυναμία κατανόησης όσων συμβαίνουν στον κόσμο, η απόλυτη αδυναμία αξιολόγησης νέων πληροφοριών, η διαφοροποίηση της σκέψης και εντέλει η διαφυγή από τις δεισιδαιμονίες, οι οποίες στη σύγχρονη εποχή επέστρεψαν μέσα από τις οθόνες που όλοι χρησιμοποιούν.
- Ύφος σοβαρό, απρόσωπο, καθώς δεν υποβάλλει την αίσθηση της συμμετοχής στους δέκτες του μηνύματος με τη χρήση του γ΄ προσώπου.

24. Κριτήριο 28131

Εκφώνηση: Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει την εναλλαγή ρηματικών προσώπων σε όλη την έκτασή του. Να εντοπίσεις τις συγκεκριμένες επιλογές και να εξηγήσεις τη λειτουργία και το ύφος που δημιουργούν τα διαφορετικά ρηματικά πρόσωπα.

Η τέχνη της επικοινωνίας

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί άρθρο, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, που αναρτήθηκε στις 31-07-2019 στον ιστότοπο www.psychologos.gr.

Επικοινωνία είναι η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων για τα οποία η πληροφορία έχει νόημα, οπότε αποκτά νόημα και η ανταλλαγή της ως πράξη. Αποτελεί όλο το φάσμα των τρόπων, μέσων και τεχνικών μέσα από τις οποίες διακινούνται, μεταφέρονται και ερμηνεύονται οι πληροφορίες.

Η επικοινωνία είναι διαλογική συμπεριφορά. Η επικοινωνία χαρακτηρίζεται ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της κοινωνικής συμπεριφοράς του ανθρώπου, καθώς καθορίζει τις σχέσεις που αυτός θα αναπτύξει κατά τη διάρκεια της ζωής του. Καθώς αντιλαμβανόμαστε τον βασικό αυτό ρόλο της επικοινωνίας στη διαδικασία της κοινωνικής μας συνύπαρξης, είναι απαραίτητο να αντιληφθούμε ότι, όπως και κάθε άλλη συμπεριφορά, έτσι και η επικοινωνία μαθαίνεται. Έτσι, το κάθε άτομο έχει τη δυνατότητα σε διάφορες στιγμές της ζωής του να γνωρίσει και να χρησιμοποιήσει διαφορετικές, περισσότερο διευκολυντικές και λειτουργικές επικοινωνιακές πρακτικές, αφήνοντας πίσω μη λειτουργικές πρακτικές του παρελθόντος. Η διαδικασία αυτή είναι συνεχής και προσωπική για τον καθένα.

Ακόμη και η απραξία ή η σιωπή έχουν αξία μηνύματος. Αυτό σημαίνει ότι επηρεάζουν τους άλλους, οι οποίοι με τη σειρά τους ανταποκρίνονται σε αυτές τις επικοινωνιακές προ(σ)κλήσεις. Άλλωστε, αυτό το διαδραστικό «παιχνίδι» είναι που ανάγει την επικοινωνία σε διαλογική συμπεριφορά.

Για την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής αλληλεπίδρασης, όμως, δεν αρκούν μόνο οι ερωτήσεις. Βασικό είναι να ακούμε πραγματικά αυτό που μας λέει ο άλλος, να είμαστε δηλαδή ένας ενεργητικός ακροατής. Η ενεργητική ακρόαση διαφέρει από την απλή ακρόαση, που σημαίνει ότι απλά κάποιος έχει την ικανότητα να ακούει ήχους. Αντίθετα, στην ενεργητική ακρόαση αυτός που ακούει είναι ικανός να κατανοήσει το νόημα των λεγομένων, αλλά και των μη-λεκτικών μηνυμάτων του συνομιλητή του, καθώς και των συναισθημάτων που τα συνοδεύουν. Μία σύνοψη ή παράφραση αυτών που ο συνομιλητής μας έχει μεταφέρει ή ακόμη και ένα νεύμα δηλώνουν την ενεργή μας παρουσία στη συζήτηση. Ωστόσο, η κατανόηση και επιλογή των πλέον λειτουργικών τρόπων διαλόγου είναι προσωπική υπόθεση του καθενός.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση: Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει την εναλλαγή ρηματικών προσώπων σε όλη την έκτασή του. Συγκεκριμένα, επιλέγει τη χρήση του γ' προσώπου Ενικού και Πληθυντικού, καθώς και τη χρήση του α' Πληθυντικού προσώπου (Η ενεργητική ακρόαση διαφέρει από την απλή ακρόαση, δεν αρκούν μόνο οι ερωτήσεις, αντιλαμβανόμαστε τον βασικό αυτό ρόλο της επικοινωνίας). Η χρήση γ' προσώπου κάνει το λόγο αντικειμενικό και αποστασιοποιημένο, καθώς το ύφος γίνεται ουδέτερο και σοβαρό. Το α' Πληθυντικό πρόσωπο φανερώνει συλλογικότητα (μας αφορά το θέμα όλους), ο συντάκτης εντάσσει τον εαυτό του/της στην ίδια χορεία με τους αναγνώστες και το ύφος γίνεται άμεσο. Η εναλλαγή των προσώπων συμβάλλει σε αυτήν την υφολογική ποικιλία και προσδίδει ενδιαφέρον στο κείμενο.

25. Κριτήριο 15123

Εκφώνηση: «Στην εφηβεία προτιμούμε να περνάμε περισσότερο χρόνο με τους φίλους μας»: **Να μετασηματίσεις την παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 αλλάζοντας, όπου χρειάζεται, το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό και θέτοντας το υποκείμενο που απαιτείται για το ολοκληρωμένο νόημα. Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος λόγου;**

Απάντηση: Στην εφηβεία προτιμούν να περνάν περισσότερο χρόνο με τους φίλους τους. Ύφος: απρόσωπο, αντικειμενικό, ψυχρό.

26. Κριτήριο 28115

Εκφώνηση: «Την πατρίδα μας, όμως, την αγαπάμε, επειδή έχουμε ζυμωθεί με αυτήν, όχι επειδή είμαστε καλύτεροι από άλλους.»: **Σε αυτήν την περίοδο λόγου ο συνεντευξιαζόμενος χρησιμοποιεί το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεσή του; Να την ξαναγράψεις, μετατρέποντας το πρώτο πληθυντικό σε τρίτο πληθυντικό πρόσωπο, αφού κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές. Ποια διαφοροποίηση παρατηρείς στο ύφος λόγου του κειμένου που έγραψες;**

Απάντηση: «Την πατρίδα μας, όμως, την αγαπάμε, επειδή έχουμε ζυμωθεί με αυτήν, όχι επειδή είμαστε καλύτεροι από άλλους.»:

- Με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου στην παραπάνω περίοδο λόγου ο πατήρ Βασίλειος Θερμός επιδιώκει να τονίσει την καθολικότητα της αγάπης για την πατρίδα και της υγιούς φιλοπατρίας, που αποκλείει τα συναισθήματα της ανωτερότητας και του μίσους. Προσεγγίζει συναισθηματικά τον αναγνώστη, καθώς ταυτίζεται μαζί του, επισημαίνοντας τα κοινά, συλλογικά και παγκόσμια χαρακτηριστικά του αγνού πατριωτισμού. Έτσι, προσπαθεί να διεγείρει την προσοχή και να κινητοποιήσει τον προβληματισμό του, προσδίδοντας παράλληλα αμεσότητα και ζεστασιά στον λόγο του.
- Αλλαγή του χωρίου σε γ' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: «Την πατρίδα τους, όμως, την αγαπούν, επειδή έχουν ζυμωθεί με αυτήν, όχι επειδή είναι καλύτεροι από άλλους.»
- Με το γ' πληθυντικό πρόσωπο το ύφος λόγου της περιόδου γίνεται απρόσωπο και αποστασιοποιημένο. Τώρα ο συνεντευξιαζόμενος δεν εντάσσεται στο σύνολο, αλλά μιλά ως αμερόληπτος παρατηρητής, που δεν εμπλέκεται συναισθηματικά στο θέμα του. Ο λόγος του χάνει σε αμεσότητα και ζωντάνια, αλλά κερδίζει σε αντικειμενικότητα.

27. Κριτήριο 20279

Εκφώνηση: Ο συντάκτης επιλέγει διαφορετικό ρηματικό πρόσωπο στην αρχή και στο τέλος της πρώτης παραγράφου. Να εντοπίσεις τις συγκεκριμένες επιλογές και να εξηγήσεις πώς η εναλλαγή των ρηματικών προσώπων συνδέεται με την πρόθεση του συντάκτη.

Κανένα κομμάτι της υλικής λαϊκής παράδοσης δεν μας είναι πιο προσφιλές από ό,τι οι ελληνικές τοπικές φορεσιές. Τις έχουμε δει φορεμένες σε γλέντια στο χωριό, φυλαγμένες σε μπαούλα ως ενθύμιο, κρεμασμένες σε προθήκες μουσείων. Χρωματιστές, πλουμιστές, χειροποίητες και ολόμαλλες, μάς συνδέουν με τις γενιές προγόνων μας που τις κέντησαν και τις φόρεσαν. Στον συσσωρευτή πολιτιστικού περιεχομένου Search Culture. gr, που αναπτύσσεται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ), μπορείτε να εξερευνήσετε εκατοντάδες φορεσιές από όλη την Ελλάδα και ίσως να εντοπίσετε φορεσιές από τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής σας.

Απάντηση: Στις πρώτες περιόδους της παραγράφου επιλέγεται το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: Τις έχουμε δει φορεμένες..., που συνδυάζεται με την προσωπική αντωνυμία πρώτου προσώπου: δεν μας είναι πιο προσφιλές ..., μας συνδέουν με τις γενιές προγόνων μας. Στο τέλος της παραγράφου επιλέγεται το β' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο: μπορείτε να εξερευνήσετε ... και ίσως να εντοπίσετε φορεσιές από τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής σας ... Η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου στην αρχή προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα στο ύφος και υπογραμμίζει τη συλλογικότητα / καθολικότητα της εμπειρίας που περιγράφεται, καθώς ο συντάκτης αναφέρεται σε ένα από τα πιο προσφιλή και γνωστά σε όλους στοιχεία της λαϊκής μας παράδοσης, τις τοπικές φορεσιές. Στο τέλος της παραγράφου επιλέγεται το β' πληθυντικό, καθώς ο συντάκτης απευθύνεται στους αναγνώστες, προτείνοντάς τους να αξιοποιήσουν τον συσσωρευτή πολιτιστικού περιεχομένου, για να εξερευνήσουν και να αναζητήσουν φορεσιές από όλη την Ελλάδα και τον ιδιαίτερο τόπο καταγωγής τους. Το ύφος λόγου γίνεται πιο ζωντανό και άμεσο, καθώς ο συντάκτης μοιάζει να απευθύνεται στον κάθε αναγνώστη προσωπικά, αλλά και προτρεπτικό, γεγονός που ενισχύεται και από τη χρήση της υποτακτικής έγκλισης (να εξερευνήσετε ... και ίσως να εντοπίσετε).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

28. Κριτήριο 28395

Εκφώνηση: Στην πρώτη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας εναλλάσσει ρηματικά πρόσωπα: γ' ενικό και α' πληθυντικό στην πρώτη παράγραφο, γ' ενικό, α' πληθυντικό και β' πληθυντικό στη δεύτερη. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία της χρήσης κάθε προσώπου και να παρουσιάσεις το σημασιολογικό «χρώμα» που δίνουν κάθε φορά στο κείμενο.

Κάθε κυνήγι έχει τον τόπο του και το κωμικό δεν μπορεί να θηρευτεί εκτός του καθαυτό ανθρώπινου στοιχείου. Ότι γελάει ή φέρνει γέλιο έχει το άρωμα ή την μπόχα της ανθρωπιάς. Ένα τοπίο είναι όμορφο, χαριτωμένο, ασήμαντο ή άσχημο· για να γίνει γελοίο, θα πρέπει να υπεισέλθει κάτι ανθρώπινο. [...] Εντούτοις, ο Μπερζόν στο βιβλίο του *Le rire*², έχοντας αποδεχθεί ότι μόνο το ανθρώπινο είδος γελάει, θα ταυτίσει δικαιολογημένα το κωμικό με τις ανθρώπινες εκφράσεις. Αν τύχει να γελάσουμε με τις κινήσεις ενός ζώου, η αιτία είναι προφανής: εντοπίσαμε κάτι τι ανθρώπινο στη στάση του (ο παπαγάλος που μιλάει, η μαϊμού που ανθρωποφέρει, η γάτα που ανακλαδίζεται σαν γόησσα και τα λοιπά).

Άρα, ο άνθρωπος δεν είναι μόνο «το ζώο που ξέρει να γελάει», όπως θα έλεγε ο Ραμπελαί, αλλά κυρίως το ζώο που «προκαλεί γέλιο» [...]. Αυτός ο τομέας τού ανήκει, οπότε μόνο σε ανθρώπινες συνάξεις, σε ομίλους [...] θα ακούσουμε τα ξεσπάσματα του κωμικού. Το γέλιο θέλει ανθρώπινη συνάφεια· πιο σωστά λαλιά και αντίλαλο, καθότι δεν πρόκειται για μια αυτόνομη έκφραση, αλλά για κάτι που άρχεται ζαπότομα και «μετακυλιέται⁴ σαν τη βροντή μέσα στα βουνά». Η ευθυμία είναι ανθρωποκεντρική· εύθυμη συντροφιά, εύθυμος κύκλος, εύθυμη ομάδα. Η εμπειρία διδάσκει σε αυτό το σημείο ότι το γέλιο ανήκει σ' εκείνους που το προκαλούν, το ασκούν ή το υφίστανται.

Στο βαγόνι του τραίνου, όπου λόγω του ταξιδιού η συμπεριφορά των επιβατών μεταλλάσσεται συμπαθητικά και εξομολογητικά, λέγονται πολλές ιστορίες και το κουπέ ξεχειλίζει από τα γέλια. Αλλά για να μετάσχει και ο ακριανός επιβάτης, θα πρέπει να μπει στο κλίμα, να τον δεχτούν στην ομήγυρη.

Δεν γελάμε με τα ξένα αστεία, όπως δεν κλαίμε σε μια ξένη κηδεία. Το πρωταρχικό είναι το κλίμα της λανθάνουσας συνεννοήσης. [...] Οι πολλοί γελούν περισσότερο, επειδή ακριβώς είναι περισσότεροι. Είναι κάτι που τους δίνει βαθύτερη ταυτότητα, εθιμική και γλωσσική. [...] Το κείμενο μάλιστα γίνεται συμβουλευτικό και προτείνει τη στάση του αδιάφορου παρατηρητή: πάρτε απόσταση από τη ζωή και δείτε την με ψυχρό μάτι. Αίφνης⁷ όλα τα δράματα φαίνονται αστεία.

Απάντηση: Τα ρηματικά πρόσωπα στην πρώτη και τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 και η λειτουργία τους:

Παράγραφος 1η:

- Κάθε κυνήγι ... κάτι ανθρώπινο: γ' ενικό πρόσωπο, που καθιστά το ύφος του κειμένου ουδέτερο και αντικειμενικό, καθώς ο συγγραφέας παραθέτει σειρά απόψεων/διαπιστώσεων/γενικών αληθειών.
- Εντούτοις ο Μπερζόν ... ανθρώπινες εκφράσεις: γ' ενικό πρόσωπο, που αντικειμενικά παρουσιάζει τους στοχασμούς και τις επιλογές του Μπερζόν στο βιβλίο του για το γέλιο.
- Αν τύχει να γελάσουμε ... στη στάση του: α' πληθυντικό πρόσωπο, που επιδιώκει να εξασφαλίσει την οικειότητα και τη βιωματική συμμετοχή του αναγνώστη σε ένα αντλημένο από την εμπειρία παράδειγμα.
- (ο παπαγάλος που μιλάει, ... τα λοιπά): γ' ενικό πρόσωπο, που παρουσιάζει αντικειμενικά/περιγραφικά, στο πλαίσιο του παραδείγματος, τις ενέργειες ή τα χαρακτηριστικά κάθε ζώου που «ανθρωποφέρει».

Παράγραφος 3η:

- Δεν γελάμε με τα ξένα αστεία όπως δεν κλαίμε σε μια ξένη κηδεία: α' πληθυντικό πρόσωπο, που επιδιώκει να εξασφαλίσει την οικειότητα και τη βιωματική συμμετοχή του αναγνώστη, αλλά και το συμμετοχικό μειδίαμα σε ένα αντλημένο από την εμπειρία παράδειγμα που ενισχύεται από τη χρήση μιας ανοίκειας και γ' αυτό κωμικής αναλογίας.
- Το πρωταρχικό ... παρατηρητή – αίφνης ... αστεία: γ' ενικό πρόσωπο, που καθιστά το ύφος του κειμένου ουδέτερο, καθώς ο συγγραφέας παραθέτει σειρά απόψεων/διαπιστώσεων/γενικών αληθειών.
- πάρτε απόσταση από τη ζωή και δείτε την με ψυχρό μάτι: β' πληθυντικό πρόσωπο, που, συνδυαστικά με την προστακτική, καθιστά αμεσότερη την προτροπή του Μπερζόν.

29. Κριτήριο 14787

Εκφώνηση: «Ο θωρακισμένος άνθρωπος ... ενώ σκάβει ο ίδιος με τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο, μέχρι ασφυξίας»: **Αν υποθέσουμε ότι στόχος του συγγραφέα του Κειμένου 1 είναι η διέγερση του ενδιαφέροντος των αναγνωστών/-στριών, να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές (χρήση της γλώσσας, σχήματα λόγου και ρηματικά πρόσωπα) με τις οποίες προσπαθεί να πετύχει τον σκοπό του και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή τους λειτουργία στο κείμενο.**

Ο θωρακισμένος άνθρωπος είναι μπροστά μας. Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία, για να προφυλαχτεί από τους εχθρούς, ενώ σκάβει ο ίδιος με τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο, μέχρι ασφυξίας.

Απάντηση: 1. Μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας («θωρακισμένος άνθρωπος», «της σιδηρόφρακτης πανοπλίας»).

2. Επανάληψη («Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία ...»).

3. Εναλλαγή ρηματικών προσώπων (γ' ενικό πρόσωπο και α' πληθυντικό πρόσωπο – «είναι ... τον βλέπουμε ... σκάβει...»).

- Με τη μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας ο συγγραφέας απευθύνεται στο συναίσθημα με σκοπό την αισθητική συγκίνηση των αναγνωστών/-στριών. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ερέθισμα για τον προβληματισμό τους, καθώς το μήνυμα διατυπώνεται με τρόπο συνυποδηλωτικό.
- Η επανάληψη υπογραμμίζει το κλίμα του ψυχολογικού αδιεξόδου και της συνεπακόλουθης ασφυξίας που βιώνει ο σύγχρονος άνθρωπος, δηλώνοντας έτσι τη συναισθηματική φόρτιση του συγγραφέα, με στόχο τη διέγερση του ενδιαφέροντος των αναγνωστών/-στριών.
- Το γ' ενικό πρόσωπο εξυπηρετεί τον αντικειμενικό χαρακτήρα που θέλει να δώσει στις απόψεις του ο συγγραφέας, ενώ η εναλλαγή σε α' πληθυντικό πρόσωπο δίνει στις ίδιες απόψεις χαρακτήρα καθολικού

ενδιαφέροντος, εκφράζει μια παρατήρηση που μπορεί να κάνει ο καθένας. Τέλος, με το α' πληθυντικό πρόσωπο δημιουργείται ευαισθητοποίηση και οικείο κλίμα που διαμορφώνει συνθήκες εύνοιας και συμπάθειας.

30. Κριτήριο 14956

Εκφώνηση: «Σε αυτό το ψυχοκοινωνικό στάδιο ο έφηβος... τις αποφάσεις του.»: Στο τμήμα αυτό της δεύτερης παραγράφου τού Κειμένου 1 η συγγραφέας θέλει να αποδείξει ότι η αναζήτηση της εφηβικής ταυτότητας είναι δύσκολη και κοπιαστική διαδικασία. Να βρεις μία λεξιλογική της επιλογή, ένα σχήμα λόγου, καθώς και το γραμματικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί, ώστε να αποκτήσει πειστικότητα ο λόγος της.

Σε αυτό το ψυχοκοινωνικό στάδιο ο έφηβος προσπαθεί να ανακαλύψει τα προτερήματα και τις αδυναμίες του και να τα ταυτίσει με τις ικανότητές του και την αντίληψη που έχει για τον εαυτό του. Επίσης, προσπαθεί να ανακαλύψει τους ρόλους που θα χρειαστεί να αναλάβει σε όλα τα επίπεδα της ζωής του. Τέλος, επιδιώκει να βρει τον προσανατολισμό του σε εκπαιδευτικά/ακαδημαϊκά και επαγγελματικά θέματα, προσωπικά και σεξουαλικά θέματα και σε άλλα που αφορούν τις προτιμήσεις και τις αποφάσεις του.

Απάντηση: Η συγγραφέας χρησιμοποιεί τα ρήματα «προσπαθεί» (δύο φορές) και «επιδιώκει». Η συγκεκριμένη λεξιλογική επιλογή τη βοηθά να αναδείξει τη δυσκολία της απόπειρας τού εφήβου να βρει την ταυτότητά του. Παράλληλα, στο συγκεκριμένο τμήμα γίνεται χρήση πολυσύνδετου σχήματος (Τέλος, επιδιώκει να βρει τον προσανατολισμό του σε εκπαιδευτικά/ακαδημαϊκά και επαγγελματικά θέματα, προσωπικά και σεξουαλικά θέματα και σε άλλα που αφορούν τις προτιμήσεις και τις αποφάσεις του), το οποίο τονίζει το πλήθος των επιδιώξεων από τον έφηβο. Το γραμματικό πρόσωπο που χρησιμοποιείται είναι το γ' ενικό ρηματικό πρόσωπο, το οποίο προσδίδει αντικειμενικότητα στο κείμενο και ικανοποιεί τον στόχο της συγγραφέως που είναι η ενημέρωση του κοινού για τη σοβαρότητα του θέματος.

Σημείωση: εκτός από το πολυσύνδετο σχήμα, υπάρχουν και άλλα που μπορεί να αναφέρει ο/η μαθητής/-τρια (π.χ. η επανάληψη του ρήματος «προσπαθεί», η μεταφορά «να βρει τον προσανατολισμό του σε εκπαιδευτικά/ακαδημαϊκά και επαγγελματικά θέματα»)

31. Κριτήριο 28260

Εκφώνηση: Να καταγράψεις τα τέσσερα ρήματα γ ενικού προσώπου των κυρίων προτάσεων, που θεμελιώνουν τις αντίστοιχες περιόδους λόγου της πρώτης παραγράφου («Στη μικρή ερωτική ... πως

δεν υπάρχουν») του **Κειμένου 1**. **Με ποια διαρθρωτική έκφραση συνοδεύεται το τέταρτο από αυτά και σε τι αποσκοπεί με τη χρήση της η συντάκτρια του Κειμένου 1;**

Στη μικρή ερωτική αυτοβιογραφία «Ερωτας στα 80+» (εκδ. Πατάκης) ο Νίκος Δήμου αποτυπώνει το αίσθημα που απολαμβάνει ακόμη, ή μάλλον ιδίως, σε αυτή την ηλικία χάρη στο ζωογόνο ταίρι του. Περιγράφει τα συστατικά στοιχεία μιας μακρόχρονης σχέσης, μικρές καθημερινές συνήθειες τρυφερότητας, μα και την εξέλιξη των δύο μέσα από τη διάρκεια, το βάθος, ίσως και την παροδική ταλάντευση του αισθήματος. Θυμάται την αρχή της γνωριμίας, προσδιορίζοντας την καταλυτική σημασία του αμοιβαίου «σε θέλω», τη γενναιοδωρία που αντικατοπτρίζεται στο πρώτο μεγάλο, ακριβό, ανέλπιστο δώρο που χαρίζει στη μετέπειτα σύζυγό του [...]. Μα και προσεγγίζει λιτά το φιλοσοφικό ερώτημα των ορίων στον έρωτα, καταθέτοντας τη βεβαιότητα πως δεν υπάρχουν.

Απάντηση: Τα τέσσερα ρήματα που περιλαμβάνονται στις κύριες προτάσεις του Κειμένου 1 στην Πρώτη παράγραφο είναι: αποτυπώνει – περιγράφει – θυμάται – προσεγγίζει. Η διαρθρωτική έκφραση που συνοδεύει το ρήμα «προσεγγίζει» είναι «μα και», δηλώνει προσθήκη στα νοήματα που έχουν προηγηθεί, αλλά και αντίθεση ταυτόχρονα, εφόσον η περίοδος λόγου στην οποία ανήκει η έκφραση αποδίδει μια λίγο διαφορετική στάση εκ μέρους του Νίκου Δήμου στη φιλοσοφική, αντί της πρακτικής, προσέγγιση του έρωτα.

32. Κριτήριο 28047

Εκφώνηση: β. Στη 2η παράγραφο η συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποια η σκοπιμότητα αυτής της επιλογής, κατά τη γνώμη σου;

Το άγχος των σχολικών εξετάσεων

Γράφει στο *efiveia.gr* η Ψυχολόγος, MSc Εγκληματολογίας Κωνσταντίνα Καστελιώτη, συνεργάτης του Κέντρου Λόγου, Γραφής & Συμπεριφοράς ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΑ, 12.6.2018, <https://efiveia.gr>.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η σχολική επίδοση είναι ένα ζήτημα που απασχολεί συχνά τόσο τους έφηβους μαθητές όσο και τους γονείς τους. Το άγχος για τη βαθμολογία συνήθως εντείνεται σε περιόδους εξετάσεων, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τις Πανελλήνιες εξετάσεις οι οποίες πολλές φορές συνδέονται με την μελλοντική επαγγελματική εξειδίκευση του εφήβου.

Το άγχος έχει, τις περισσότερες φορές, αρνητική χροιά όμως δεν αποτελεί εξ ορισμού πρόβλημα. Μπορεί, δηλαδή, να λειτουργήσει καταλυτικά, ώστε να βάλουμε προτεραιότητες, να οργανώσουμε και τελικά να επιτύχουμε τους στόχους που μας ενδιαφέρουν, αλλά που ίσως τους αναβάλλουμε για καιρό.

Από την άλλη πλευρά, το άγχος δεν είναι πια παραγωγικό, όταν είναι τόσο έντονο που δυσκολευόμαστε να το διαχειριστούμε. Στην περίπτωση των μαθητών, το άγχος δε βοηθάει, όταν συνδέεται με αρνητικές σκέψεις. Έτσι, το διάβασμα μπορεί να είναι λιγότερο αποδοτικό, όταν ο μαθητής σκέφτεται πως δε μπορεί να απομνημονεύσει τίποτα ή ότι θα αποτύχει ούτως ή άλλως. Ακόμα περισσότερο, την ώρα των εξετάσεων, το άγχος μπορεί να είναι τόσο αυξημένο που ο μαθητής να νομίζει ότι αδυνατεί να θυμηθεί έστω και το παραμικρό από αυτά που έχει μελετήσει. Δεν είναι λίγες οι φορές, άλλωστε, που το άγχος εκδηλώνεται μέσα από σωματικά συμπτώματα, όπως πονοκεφάλους, κοιλιακούς πόνους, δύσπνοια κτλ.

Οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους σε μια τόσο αγχογόνα περίοδο τηρώντας, καταρχήν, οι ίδιοι μια ψύχραιμη και υποστηρικτική στάση. Είναι χρήσιμο να συνειδητοποιήσουν οι γονείς τις δικές τους προσδοκίες. Κατά πόσο οι προσδοκίες αυτές συνάδουν με την επιθυμία, αλλά και την προετοιμασία του μαθητή; Είναι ξεκάθαρο για τον έφηβο ότι θα έχει την αποδοχή, τον σεβασμό και την εκτίμηση των γονέων του γι' αυτό που είναι ως άνθρωπος, ανεξαρτήτως της επιτυχίας του ως μαθητής; Επίσης, είναι βοηθητικό να εστιάζουμε στην προσπάθεια αντί για το αποτέλεσμα. Έτσι, ακόμα κι όταν ένα μάθημα δεν πάει καλά, η προσπάθεια συνεχίζεται και ολοκληρώνεται μόνο στο τέλος των εξετάσεων.

Το ήρεμο περιβάλλον, η σωστή διατροφή, ο καλός ύπνος, όπως και τα συχνά διαλείμματα από το διάβασμα είναι παράγοντες που διευκολύνουν τον έφηβο κατά την απαιτητική περίοδο των εξετάσεων.

Απάντηση: β) το α' πληθυντικό πρόσωπο δηλώνει την πρόθεση της πομπού να προκαλέσει τη συμμετοχή του δέκτη στον προβληματισμό και να την δεχτεί αβίαστα. Αναφέρεται σε περιπτώσεις και αντιδράσεις που αφορούν όλους τους ανθρώπους.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ